

Stanisław Świerkosz

"Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne", t. 2, Katowice 1969 : [recenzja]

Collectanea Theologica 41/2, 175-176

1971

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

poznania literatury religijnej odpowiedniej epoki. I na tym właśnie odcinku gotowa bibliografia piśmiennictwa religijnego może oddać nieocenione usługi. Z tej też pozycji trzeba przede wszystkim patrzeć na bibliografię franciszkańską, opracowaną przez o. Bara. Jest ona dobrym przewodnikiem po piśmiennictwie znaczącej części zakonnego duchowieństwa polskiego, oddającego się duszpasterstwu. Poza tym stanowi ona znakomitą pomoc przy badaniach nad historią zakonów św. Franciszka w Polsce, ułatwia mianowicie poznanie ich działalności piśmienniczej, takiej, jaką ona faktycznie była.

Ks. Hieromin Eug. Wyczawski OFM, Warszawa

Śląskie Studia Historyczno-teologiczne, t. II, Katowice 1969, Wydawnictwo Kurii Diecezjalnej, s. 240.

Prezentowany tom jest kontynuacją podjętego przed dwoma laty dzieła profesorów Śląskiego Seminarium Duchownego. Poprzedni tom, pierwszy, spotkał się z pełnym uznaniem przyjęciem nie tylko u nas w kraju. Dowodem tego są listy, jakie po jego ukazaniu się nadeszły na ręce ordynariusza diecezji katowickiej. Kongregacja dla Spraw Wychowania Chrześcijańskiego w liście z gratulacjami zwraca szczególną uwagę na jeden z artykułów.

Układ niniejszego tomu jest podobny do poprzedniego: artykuły, uwagi praktyczne, notatki wydawnicze, recenzje i informacje o życiu religijnym diecezji. Na początku słowo wstępne ks. bpa H. Bednorza.

Zgodny z programową myślą omawianego czasopisma (aby było „teologią doczesności”) jest artykuł ks. R. Sobańskiego — *Symulacja częściowa w ujęciu k. 1086 § 2 a nauka o małżeństwie konstytucji w Gaudium et spes*. Tradycyjna nauka o trzech dobrach małżeństwa w świetle konstytucji *Gaudium et spes* wydaje się zbyt uboga i KDK zdaniem autora ukazuje tych dóbr więcej, przynajmniej siedem. Postuluje on, by aktualna świadomość teologii małżeństwa znalazła swe odbicie w kościelnym prawie małżeńskim. Lepiej uwydatniona godność i świętość samego małżeństwa domaga się uniezależnienia tego związku od kombinacji towarzyszących woli zawarcia małżeństwa, mającej znaczenie istotne. Równocześnie zachodzi potrzeba, by prawo jeszcze bardziej broniło nupturienta i samego małżeństwa chrześcijańskiego przed złą wolą drugiej strony.

Ks. J. Kondziela w artykule pt. *Normatywny charakter „bonum commune”* poruszył problem zasady konstytuującej społeczeństwo. Drogą gruntownej analizy filozoficznej wykazuje, że taką zasadą jest dobro wspólne, a następnie przedstawia konsekwencje tego odnośnie społeczności państwowej, moralności tejże społeczności i władzy w państwie.

Artykuł ks. S. Bisty — *Zarys rozwoju instytucji naukowo-wychowawczych kleru diecezjalnego*, będący zakończeniem pracy zamieszczonej w tomie pierwszym, obejmuje czas po Soborze Trydenckim, uwzględnia wkład Vaticanum II i w świetle jego wytycznych podaje próby rozwiązania problemu formacji kapłańskiej na przyszłość. O ziemi śląskiej, sławnych Polakach, których wydała, mówią artykuły historyczne: ks. A. Usowicza CM — *Sapientia Christiana* — szkicujący sylwetkę ks. prof. Konstantego Michalskiego, oraz artykuł J. Bernharta — *Średniowieczny moralitet w śląskim piśmiennictwie ludowym XIX w.*

Początki i rozwój najstarszych parafii oraz tło tego rozwoju omawia ks. F. Maroń w artykule pt. *Rozwój sieci parafialnej w diecezji katowickiej aż do końca XV w.* Zarówno ten, jak i drugi artykuł ks. J. Drabiny — *Wrocławska kapituła katedralna i jej stosunek do politycznych wydarzeń lat 1453—1471*, stanowią cenny przyczynek do ciągle oczekiwanej historii Kościoła w Polsce.

Najszerze zainteresowanie wzbudzą artykuły zamieszczone w dziale uwag

praktycznych: ks. F. Blachnickiego — *Odnowa katechezy eucharystycznej w świetle instrukcji z 25. V. 1967*, gdzie niewystarczającemu ujęciu tradycyjnemu przeciwstawione jest nowe spojrzenie na tajemnicę Eucharystii, całościowe i dynamiczne, rozkładające akcenty w sposób bardziej właściwy, oraz artykuł ks. Cz. Podleskiego — *Próba realizacji niektórych duszpasterskich wskazań soborowych na terenie parafii św. ap. Piotra i Pawła w Katowicach*.

Notatki wydawnicze przynoszą: *Przegląd artykułów związanych tematycznie z dziejami Kościoła na Śląsku*, w zestawie dokonanym przez ks. F. Maronia oraz wykaz i omówienie *Ważniejszych pozycji wydawniczych 1967 roku dotyczących obszaru diecezji*, w opracowaniu ks. G. Kłapucha.

Ks. Stanisław Świerkosz SJ, Warszawa

Studia pelplińskie, Pelplin 1969, Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Chełmińskiej, s. 206.

Polscy czytelnicy otrzymali niedawno nowy periodyk *Studia Pelplińskie* wydany przez Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Chełmińskiej. Fakt ten należy powitać z uznaniem i zadowoleniem tym bardziej, że wydany tom zawiera kontynuację bogatej tradycji naukowej Pelplina. Pierwszy tom powojenny ma głównie za cel zapoznanie czytelnika z tą tradycją i dlatego pierwsza część zeszytu zawiera artykuły, które starają się wyjaśnić i uzasadnić ukazanie się jego. Działalność naukowa bowiem Seminarium Pelplińskiego została przerwana, podobnie jak w większości polskich uczelni, podczas ostatniej wojny. O stratach poniesionych w tym okresie informuje artykuł ks. A. Liedtke. W drugim artykule tenże sam autor przedstawia historię działalności Seminarium Pelplińskiego od początku jego istnienia oraz osób, które nadały jego rozwojowi tak wysoki poziom.

W dziale artykułów można wyróżnić dwie grupy: pierwsza dotyczy historii diecezji pelplińskiej, a druga grupuje rozprawy o różnej problematyce. Do pierwszej części należą oprócz wspomnianego wyżej artykułu ks. Liedtkego, zebrane przez ks. E. Piszczka materiały dotyczące nominacji (ostatecznie niezrealizowanej) na biskupa diecezji gdańskiej ks. Franciszka Sawickiego, znanego na skalę europejską filozofa lat międzywojennych. Ks. K. Dąbrowski na podstawie skrupulatnie zebranych danych pokazuje wielką rolę duchowieństwa katolickiego w obronie polskości i niezależności gospodarczej ludu na Pomorzu w drugiej połowie XIX w. Umieszczone tabele pozwalają dostrzec znaczny udział księży w obronie chłopstwa polskiego przeciw akcji germanizacyjnej przez organizowanie rolniczych spółdzielni.

Artykuł ks. J. Pasierba omawiający tematykę dzieł malarza gdańskiego Hermana Hana rozpoczyna drugi cykl rozpraw. Autor nie ogranicza się do omówienia obrazów Hana znajdujących się w katedrze chełmińskiej, ale w sposób subtelny dostarcza czytelnikowi wskazówek ułatwiających właściwe spojrzenie na dzieło sztuki. Z dwóch artykułów poświęconych zagadnieniom literatury chrześcijańskiej rozprawa ks. T. Borcza omawia modlitewniki polskie z XV i XVI w., natomiast ks. W. Eborowicz przedstawia wyniki swych badań nad anonimowymi komentarzami do *Wyznań* św. Augustyna. Dowiadujemy się, że autorem ich był Thomasinus.

Z problematyki teologicznej wiele cennych uwag dotyczących wzajemnych relacji teologii i środowiska, w którym ona powstaje, znajdujemy w artykule ks. J. Buxakowskiego. Autor przekonywająco dowodzi, że teologia z natury swej musi być czymś żywym, by prawdziwie służyła Ludowi Bożemu. Z rozważań biblijnych na szczególną uwagę zasługuje artykuł ks. E. Zawiszeńskiego analizujący stan społeczny narodu żydowskiego w czasach Izajasza. W odmienną problematykę filozoficzną przenosi rozprawa ks. F. Zna-